

ÎNSEMNĂRI PRIVIND POPULAȚIA ORAȘULUI COVASNA

CSORJA ERZSÉBET

Din cele mai vechi timpuri, Covasna a fost cunoscută ca așezare cu apă minerală. Însăși denumirea de Covasna din cuvîntul „cvasna“ de origine slavă care înseamnă „băutură acră“ arată însemnătatea apei minerale în dezvoltarea localității. Cel mai vechi document scris despre această așezare este scrisoarea episcopului din Milcov către Scaunul Orbai. S-au mai păstrat scrisori și contracte de vânzare și cumpărare din din anii 1592, 1594, 1599. Există și o scrisoare de donație a principelui Ardealului din anul 1588. Drept de comună primește în anul 1840, iar oraș devine doar în anul 1952.

Așezată de-a lungul pîriului cu același nume, Covasna este populată de romani și secui. Este o așezare de tip răsfirat. În partea superioară a văii locuiesc românii, iar în aval secuii. Acest tip de așezare este caracteristic pe aceste meleaguri. Tot așa sînt stabiliți locuitorii români și secui din comunele și satele apropiate de Covasna (Zăbala, Păpăuți, Zagon).

În partea superioară a văii, sub păduri trăiesc familiile românești. Acestea s-au ocupat în special de oierit. Iernatul oilor se făceau în ținuturi cu un climat mai blînd, unde pășunile nu sînt acoperite timp de mai multe luni cu zăpadă. Păstorii din Covasna migrau cu oi chiar pînă pînă în Banat și sudul Crișanei, iar cînd posibilitățile politice au permis, toamna au luat drumul spre luncile mai apropiate ale Dunării, spre Deltă și Dobrogea.

Pentru vîrat s-au reîntors, pășunatul avînd loc în munții din împrejurimile așezării, — oierii avînd locuințele și familiile în vale. Topo-

nimiile sînt concludente : vîrful „Cocorea“ (după cocori), „Șoimoș“ (după șoim), dealul „Dobromir“ — de origine slavă (paciae bună). Stîne vechi, renumite, aparținătoare covăsneneilor : „Fagul alb“, „Zăpadu“, „Goru“, „Mănișca“ în jurul localității forestiere Comandău și spre muntele Lăcăuți. Strada Păcurarilor din Covasna-Voinești la fel arată vechea îndelnetnicire a locuitorilor de aici. Oierii au cunoscut ambii versanți ai munților de la curbură. Au avut legături comerciale și chiar familiale cu locuitorii din exteriorul munților și atunci cînd erau despărțiți prin hotar.

În aval de-a lungul pîriului Covasna locuiesc secuii. Numele unor familii se menține și în denumirea unor străzi : Vajna (str. Vajnák), Butyka (str. Butykák). Secuii s-au ocupat cu agricultura, sau au fost mici meseriași. În timpul imperiului austro-ungar multe familii secuiești au trecut munții, stabilindu-se în județele Buzău, Brăila, Bacău ș.a. Cei mai mulți au fost mici meseriași apreciați mai mult în ținuturile de la poalele exterioare ale arcului carpatic. Unii s-au angajat în fabricile în curs de dezvoltare ca : fabrica de cherestea Nehoiu, fabrica de ciment din Brăila, etc. Exemple : Lócsei Áron cismar, Elekes József meșter fierar, Bálint András rotar, etc. Au fost multe familii plecate și reîntoarse ca a lui Vén Miklós, Csomós Samu. După primul război mondial multe fete au plecat din Covasna și satul Chiurus ca fete de casă, mai ales în București, unde majoritatea s-au căsătorit și nu s-au mai întors.

Atît la români, cît și la maghiari au avut loc migrații ale forțelor de muncă, unii plecînd din Covasna pentru servicii, iar alții venind în localitatea în continuă dezvoltare.

Evoluția populației:

Cu ocazia diferitelor recensăminte, se constată o creștere considerabilă a populației. Într-un document din anul 1567 sînt menționate 61 de porți, ceea ce înseamnă 250—300 de locuitori. O dată cu dezvoltarea relațiilor capitaliste numărul populației crește. În anul 1842 sînt menționați 2 000 de locuitori. În a doua jumătate a secolului XIX în Covasna se dezvoltă industria de exploatare a lemnului și industria de prelucrare a lînei. Se constată o mărire rapidă a populației, ajungînd în anul 1869 la 3515 de locuitori. La sfîrșitul secolului prin pătrunderea capitalului străin se trece de la exploatarea lemnului de prelucrarea brută a lui. Se înființează o uzină de cherestea lîngă calea ferată. Apoi se construiește o linie ferată îngustă de către o întreprindere particulară concomitent cu ridicarea uzinei de cherestea din Comandău. Totodată se

înmulțesc micii meseriași și comercianții din comună, se construiește moară cu aburi și în general se intensifică viața economică. Recensămîntul din anul 1910 enumeră deja 5451 de locuitori.

Numărul locuitorilor în continuare arată variațiuni intense. Descrește în timpul războiului, iar după refacerea economică crește într-un ritm lent, dar continuu. În anul 1941 se înregistrează 6276 de locuitori. După o descreștere repetată a numărului populației în timpul războiului, începe o dezvoltare economică. Se refac și se lărgesc întreprinderile de prelucrarea lemnului și a lînii în cadrul unor întreprinderi de stat. Se dezvoltă agricultura prin crearea sectorului socialist. Se organizează comerț cooperatist, micii meseriași încep a lucra în cadrul unei cooperative. Numărul populației crește continuu și în ritm susținut. Astfel în 1956 sînt 7616 de locuitori, în 1966 sînt 7871 de locuitori, iar cu comunele suburbane 9664.

La 1 ianuarie 1968, cînd populația orașului era de 9702 de locuitori, bărbații totalizau 4838 persoane, iar femeile 4864.

Grupe de vîrstă : 8—18 ani . . . 3604 locuitori

18—60 ani . . . 3981 locuitori

peste 60 de ani . . . 2117 locuitori

Componența națională a populației :

români : 1958 locuitori

maghiari : 7612 locuitori

alte naționalități : 132 locuitori

Sporul natural :

În anul 1910 cînd numărul locuitorilor din orașul Covasna era 5451, au fost 161 de nașteri, 121 decese, sporul natural fiind abia de 7,34%. Lipsa de ocrotire socială, condițiile sociale nefavorabile din această perioadă au determinat mortalitatea ridicată. În anul 1941 numărul locuitorilor a fost 6276, s-au înregistrat 132 de nașteri, 66 decese, iar sporul natural a atins 10,52%.

După declinul ce a urmat în timpul războiului și în perioada imediat următoare, se constată o redresare a sporului natural, asemănător cu cel din toată țara. Astfel în anul 1956 numărul locuitorilor era de 7616 persoane, s-au înregistrat 165 de nașteri și 98 decese, rezultînd un spor natural de 8,80‰.

În orașul nostru în anul 1966 au fost numai 106 nașteri, 70 decese, iar sporul natural a fost de numai 4,63‰.

Situația sporului natural din anul 1966 a justificat o nouă legislație, care tinde să consolideze familia. În urma acestei legislații, situația s-a remediat atât pe plan național, cât și în orașul Covasna.

În anul 1969 s-au înregistrat 169 nașteri, au fost 117 decese, sporul natural fiind 5,20‰, rezultat încă nemulțumitor. La sfârșitul anului 1972 populația orașului a avut un număr de 8800 locuitori. În 1972 s-au înregistrat 158 de nașteri, (18‰) 67 decese (7,61‰) însemnând un spor natural de 91, adică 10,34‰.

Dinamica mișcării populației în perioada construirii socialismului este puternică. Copiii născuți și crescuți în oraș pleacă la școli profesionale, sau la liceu. Unii se califică în cadrul învățămîntului superior și se împrăștie în toată țara în diferite domenii de muncă. La rîndul lui, orașul, întreprinderile industriale, instituțiile, construcțiile atrag un mare număr de brațe de muncă atât din satele apropiate, cât și din alte părți ale țării. Unii se stabilesc definitiv aici, alții vin ca muncitori sezonieri. Numai comuna componentă Comandău înregistrează anual cca. 450 muncitori sezonieri, la exploatarea și transportul lemnului, veniți din județele Argeș, Bacău, Mureș, Harghita, Vrancea. Pentru calificarea tineretului covăsnean, cea mai mare putere de atracție, deocamdată o are orașul Brașov. Ca salariați în industrie sînt înregistrate 2377 persoane, din care — în localitate — 2165, iar ca membri al CAP sînt 2495.

Unitățile industriale cele mai însemnate sînt: IPROFIL — fabrica de mobilă Codlea cu 343 salariați, Filatura de lînă Prejmer cu 258 salariați, Apemin. Îmbutelierea apei și a CO₂ cu 27 salariați, Filiala întreprinderii Spicul Sf. Gheorghe cu 43 salariați, Coop. Meșteșugărească Avîntul cu 261 salariați, în cadrul căreia Construcția cu peste 150 de muncitori. Sectorul de industrializare a lemnului (CEIL) cu 514 salariați, Sectorul de Exploatare a lemnului (CEIL) cu 292 de salariați, I.R.E. cu 30 de salariați, Fabrica de Cherestea Comandău cu 130 de salariați, Sectorul de Exploatare a lemnului din Comandău cu 277 salariați, Transport (CEIL) cu 178 salariați, Coop. de Consum cu cele 28 de unități cu 128 salariați, Personalul sanitar cu 144 de salariați, iar în învățămînt lucrează 125 salariați.

S-a construit și a fost dat în folosință Hotelul Turistic cu 250 de paturi, cu 79 de salariați. Sanatorul Cardiologic își va dubla numărul trataților pe baza construcțiilor efectuate în prezent avînd în perspectivă și mărirea numărului de salariați.

În prezent și orașele județului în plină dezvoltare atrag un mare număr de brațe de muncă : Sf. Gheorghe, Tg. Secuiesc, Covasna primesc zilnic din ce în ce mai mulți lucrători stabiliți sau navetiști din satele apropiate. Industrializarea puternică din ultimii ani a orașului Tg. Secuiesc atrage în prezent peste 90 de salariați numai din Covasna. Însă și în Covasna se va dezvolta sectorul industrial prin construirea fabricii de Plăci Aglomerate de Lemn P.A.L., care în prezent preocupă muncitori constructori și începînd din anul 1974 va intra în producție.

Atît românii cît și maghiarii din localitate aveau obiceiul să transporte cartofi, lemne de construcție etc. în județele Bacău, Vrancea, Buzău, Prahova aducînd în schimb grîu și porumb. Acest schimb de produse se continuă și astăzi în mod organizat în cadrul C.A.P.

În general schimburile de produse care în trecut au fost spontane și au legat mai mult ținuturile apropiate, astăzi împletesc întreg organismul țării, cu o economie planificată. Orașul Covasna se va dezvolta în continuare atît pe tărîm industrial cît și balneo-climateric.

Comandău pe lîngă industria de exploatare și industrializare a lemnului este o așezare prielnică pentru tratarea bolilor tiroidene și se va putea dezvolta pe această linie.

Planurile de perspectivă deschid noi posibilități pentru folosirea cît mai judicioasă a populației harnice din această localitate.

Jegyzetek a város lakosságáról

Kovászna régi település, ásványvízeiről kapta nevét, (szláv eredetű szó — savanyú italt jelent.). A hasonló nevű patak mentén helyezkedik el, szétterjedő település. A völgy felső részén románok, lennebb székelyek lakják. A lakosság mozgása és a termékcseré a múltban a Kárpátok vidékén az átjárókon, a hegyek két oldalán történt.

Ma a munkaerővándorlás főleg az iparosodó Kovászna megye területére és Brassó városára terjed.

A lakosság számának alakulása :

Az 1567-ben keltezett írásos okirat szerint 250—300 lakósa volt Kovásznának.

Az 1842-es népszámlálás 200 lakóst igazol, 1910-ben már 5451 lakósa volt, 1956-ban 7871.

A legutóbbi népszámlálásnál, 1968-ban január 1-én, 9702 lakost jegezttek be Kovásznán, ebből a férfinemet 4838 lakós, a női nemet 4864 személy képviseli.

Nemzetiségi összetétele : 1958 román, 7612 magyar és 132 más nemzetiségű.

Ezek közül az iparban 2377 nyert alkalmazást.

A természetes szaporulat állandóan változik, akárcsak országszerte a társadalmi-, gazdasági feltételek, törvénykezések szerint.

Napjainkban a lakosság munkalehetősége egyre tökéletesebb. Az ifjak, végzettségük alapján sokszor itt a városban, vagy a megyében, mások az ország különböző helyiségeiben kapnak elhelyezést, de sok más helységbeli lakos, jön Kovásznára dolgozni.

Angaben zu die Einwohnerschaft der Stadt Kovasna

Kovasna ist eine sehr alte Lage mit Mineralwasser. Sie befindet sich entlang dem Bach Kovasna. Die Einwohner bestehen aus Ungarn und Rumänen.

Die Entwicklung der Einwohnerschaft der Stadt :

Im Jahre 1567 sind erwähnt 250—300 Einwohner ; im 1842 die Volkszählung zeigt 2000 Einwohner, im 1910 sind 5451, im Jahre 1956 sind 7871 und am 1. Jänner 1968 sind 9702 Einwohner, von diesen sind 4338 Männer und 4864 Weiber.

Die Nationalzusammensetzung :

1958 Rumänen

7612 Ungarn

132 andere Nationalitäten

In der Industrie sind 2377 Angestellte.

Gegenwärtig ist sehr stark die Bewegung der Einwohner. Die jungen Leute gehen in verschiedene Ortschaften des Landes, aber auch nach Kovasna kommen immer mehr Angestellte.